

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СТАРТАП-РУХУ В УКРАЇНІ

TRENDS OF DEVELOPMENT OF STARTUPS MOVEMENT IN UKRAINE

УДК 330.341.1

DOI: <https://doi.org/10.32843/bses.48-37>

Євтушенко В.А.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри маркетингу,
менеджменту та підприємництва
Харківський національний університет
імені В.Н. Каразіна

Кудінова М.М.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри маркетингу,
менеджменту та підприємництва
Харківський національний університет
імені В.Н. Каразіна

Evtushenko Victoria

V.N. Karazin Kharkiv National University
ORCID:

<https://orcid.org/0000-0002-7764-2277>

Kudinova Marina

V.N. Karazin Kharkiv National University
ORCID:

<https://orcid.org/0000-0002-1525-8464>

Стаття присвячена дослідженню тенденцій розвитку стартап-руху в Україні. Ця сфера зараз надзвичайно актуальна й стрімко розвивається у світі та в Україні. У статті проаналізовано сучасний стан розвитку стартап-руху в Україні, зроблено висновок, що він перебуває на стадії започаткування, характеризується помірним рівнем конкуренції та недостатньою підтримкою з боку держави та національних інвесторів. Розглянуто місце України в міжнародному рейтингу стартапів "Startup Ranking", де вона посідає 43 місце з 250 стартапів, випереджаючи країну стартапів Естонію, а також Литву, Латвію, Словенію, Словаччину й навіть деякі нові індустріальні країни. Систематизовано найуспішніші стартапи України за останні 18 років, а саме "Terrasoft", "Monobank", "GST", "Live Animations", "Grammarly", "Uklon" тощо, що вже стали відомими та влізнавними брендами, товарами та послугами яких користуються українські та закордонні споживачі. Виділено основні проблеми, з якими стикаються українські стартапери на шляху реалізації своїх проєктів, а саме відсутність фінансування та непрозорість вітчизняного «інвестиційного поля» загалом і законодавства, що регулює стартап-сферу, зокрема. **Ключові слова:** стартап, інновації, інвестиції, підприємницька ініціатива, Український фонд стартапів.

Статья посвящена исследованию тенденций развития стартап-движения в Украине.

Эта сфера сейчас чрезвычайно актуальна и стремительно развивается в мире и в Украине. В статье проанализировано современное состояние развития стартап-движения в Украине, сделан вывод, что оно находится на стадии формирования, характеризуется умеренным уровнем конкуренции и недостаточной поддержкой со стороны государства и национальных инвесторов. Рассмотрены место Украины в международном рейтинге стартапов "Startup Ranking", где она занимает 43 место из 250 стартапов, опережая страну стартапов Эстонию, а также Литву, Латвию, Словению, Словакию и даже некоторые новые индустриальные страны. Систематизированы самые успешные стартапы Украины за последние 18 лет, а именно "Terrasoft", "Monobank", "GST", "Live Animations", "Grammarly", "Uklon" и др., которые уже стали известными и узнаваемыми брендами, товарами и услугами которых пользуются украинские и зарубежные потребители. Выделены основные проблемы, с которыми сталкиваются украинские стартаперы на пути реализации своих проєктов, а именно отсутствие финансирования и непрозрачность отечественного «инвестиционного поля» в целом и законодательства, регулирующего стартап-сферу, в частности.

Ключевые слова: стартап, инновации, инвестиции, предпринимательская инициатива, Украинский фонд стартапов.

The article is devoted to the research of trends in the development of startups in Ukraine. This field is now extremely relevant and is rapidly developing in the world and in Ukraine. The paper analyzes the current state of development of startup movement in Ukraine, concludes that it is at the beginning stage, is characterized by a moderate level of competition, and not sufficient support from the state and national investors. Startups are independent organizations, under the age of five, focused on creating, improving and expanding a scalable, innovative, high-tech, high-growth technology product. Startups do not create a flow of breakthrough, radical innovation, but can have a positive impact on the economic landscape of the country. Considered Ukraine's place in the international startup rankings, it ranks 43rd (250 startups), ahead of the startup country Estonia, as well as Lithuania, Latvia, Slovenia, Slovakia and even some new industrial countries. 49% of all startups operate in Kyiv, the other half are distributed throughout Ukraine as follows: Dnipro has 16%, Lviv – 9%, Kharkiv – 8%, Odessa – 6%, other cities – 12%. The most successful startups of Ukraine in the last 18 years have been systematized, such companies as Terrasoft, Monobank, GST, Live Animations, Grammarly, Uklon and others have become well-known and recognizable brands, products and services used by Ukrainian and foreign consumers. The main problems that Ukrainian start-ups face in implementing their projects are highlighted – the lack of funding and the opacity of the domestic "investment field" in general and the legislation governing the startup sphere in particular. Foreign investors are also in no hurry to invest in our startups, fearing the political and economic situation in Ukraine. A positive solution to this problem may be the launch of the Ukrainian Startup Fund in 2019, but it is not yet possible to evaluate its performance due to the short existence and lack of performance. Its activities can be a testament to the confidence of national developers and their projects. And also the willingness to take responsibility for making these projects a reality.

Key words: startup, innovation, investment, entrepreneurial initiative, Ukrainian startup fund.

Постановка проблеми. Тенденцією сучасного бізнесу є швидке поширення стартапів, тобто специфічної структури, що орієнтована на створення та впровадження інноваційного продукту. Вона обумовлена зростаючим попитом на високотехнологічну продукцію, а також стрімкими темпами розвитку НТП у світі. Аналізуючи сучасний стан розвитку стартап-руху в Україні, можемо зробити висновок, що він перебуває на стадії започаткування, характеризується помірним рівнем конкуренції і, на жаль, недостатньою підтримкою з боку держави та національних інвесторів. Багато українських стартапів знайшли кошти на практичну реалізацію за кордоном і є національними лише за формальними ознаками. З огляду на це доцільно

дослідити останні тенденції у сфері державного реформування інноваційної сфери в Україні та визначити ті напрями, які будуть сприяти розвитку українських стартапів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню різних аспектів розвитку стартапів присвячені праці таких учених, як С. Бланк, К. Бояринова, Л. Гладка, Ж. Жигалкевич, М. Кравченко, А. Ковальова, Н. Ситник.

Постановка завдання. Метою статті є узагальнення тенденції розвитку стартап-руху в Україні, аналіз найбільш успішних стартапів в Україні та обґрунтування проблем, притаманних цій сфері.

Виклад основного матеріалу дослідження. У середині 2019 року уряд схвалив Стратегію

розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року [1]. Для України це суттєве досягнення, адже за всю нашу незалежну історію урядовці та бізнесмени постійно наголошували на доцільності формування інноваційно орієнтованої економіки. Однак, на жаль, цей документ практично нічим не відрізняється від собі подібних, адже не надано відповідей щодо механізмів фінансування, не визначено відповідальних за реалізацію стратегії. Головна мета Стратегії полягає у розбудові цілісної національної інноваційної екосистеми для перетворення креативних ідей на інноваційні продукти (послуги) та виведення їх на ринок. Найшвидшим шляхом створення інновацій є розвиток стартапів на базі вже наявних розробок науково-дослідних інститутів, університетів і за ініціативою підприємців. Стартапи – це незалежні організації, молодші п'яти років, націлені на створення, покращення та розширення масштабованого, інноваційного, технологічного продукту з високим і швидким зростанням. Стартапи не

створюють потоку проривних, радикальних інновацій, але можуть позитивно вплинути на формування економічного ландшафту країни [8].

Сьогодні стартапи займають свою нішу у світовій економіці. Практично в кожній країні створюються осередки на базі бізнесу, наукових установ, університетів, активної громадськості, які активно просувають свої інноваційні ідеї або продукти на ринок товарів і послуг. Ринок стартапів у розрізі країн надзвичайно концентрований (рис. 1).

Найбільша кількість стартапів створюється у США, інші країни, які потрапили до списку, досить суттєво поступаються в цьому. Якщо проаналізувати найновіші стартапи станом на травень 2018 року, то можна побачити, що американські стартапи тут не лідирують, адже лише 2 компанії серед 10 створені в цій країні. Досить інтенсивно розвиваються індійські стартапи, адже країна представлена 4 стартапами (табл. 1).

За даними сервісу «Startup Ranking» Україна посідає 43 місце з 250 стартапів, випереджаючи



Рис. 1. Концентрація ринку стартапів у світі в розрізі провідних країн світу, од.

Джерело: сформовано авторами на основі [11, с. 126]

Таблиця 1

Найновіші стартапи у світі

Назва стартапу	Позиція у світі	Оцінка стартапів, бали	Країна
Joule	11 271	19,680	США
Thameson	4 853	39,930	Індонезія
PicTiles	14 130	12,549	Індія
Xobin	5 635	37,722	Індія
ApVirality	3 044	49,512	Індія
EngageBay	5 513	38,073	США
Viva Juerga	24 325	520	Перу
Snappykit	7 622	30,080	Росія
Monexo	2 629	55,188	Індія
Poptin	351	38,495	Ізраїль

Джерело: сформовано авторами на основі [11, с. 126]

країну стартапів Естонію, а також Литву, Латвію, Словенію, Словаччину й навіть деякі нові індустріальні країни. 49% усіх стартапів діють у Києві, друга половина розподілилась усією територією України таким чином: Дніпро має 16%, Львів – 9%, Харків – 8%, Одеса – 6%, інші міста – 12% [3, с. 110]. До рейтингу хардварних стартапів увійшли 35 українських компаній, у яких уже є готовий продукт або його прототип. Серед розробок, що посіли перші місця, слід назвати такі, як RAWR (розумний нашийник для собак) SolarGaps (розумні жалюзі) Cardiomo (мініатюрний кардіограф), HeartIn Fit (футболка з ЕКГ-монітором), CLAP (система розумного будинку), EMwatch (розумний годинник для боротьби зі стресом), Senstone (кулон для перекладу голосових нотаток у текст), UBreez (розумний вимірювач якості повітря), Kray Technologies (дрони для агросек-

тору), Profeed (система для управління процесом годування тварин). За даними DealBook of Ukraine 2019 edition (щорічного огляду української індустрії техноінвестицій) у 2018 році технологічний сектор України залучив 323 млн. дол. венчурних інвестицій, що в чотири рази більше, ніж у 2016 році, і на 22% більше, ніж у 2017 році. Сумарно за 2013–2018 роки в українські технологічні компанії інвестовано 1 млрд. дол., що робить Україну однією з найбільш інвестиційно привабливих країн Центральної та Східної Європи [8].

Інтернет-видання «Na chasi» разом з експертами спробував скласти перелік найуспішніших стартапів України за період її незалежності, тобто сюди належать як новостворені стартапи, які перебувають на стадії залучення інвестицій, так і вже успішний бізнес, що розпочинався зі стартапу. Систематизація переліку представлена в табл. 2.

Таблиця 2

Найуспішніші стартапи в Україні

Назва стартапу (організація на стадії створення, розвитку або вже успішний бізнес)	Характеристика	Засновники	Вихід на міжнародний ринок
1	2	3	4
Monobank	Перший мобільний банк в Україні.	Д. Дубілет, О. Гороховський.	Планується вихід на ринок банківських послуг Великобританії.
Petcube	Електронний пристрій, що дає змогу користувачам бачити своїх домашніх улюбленців, розмовляти та гратися з ними за допомогою смартфона.	О. Нескін, А. Клен, Я. Ажнюк.	США, Китай.
Terrasoft (IT-продукт bpm'online)	Управління бізнес-процесами та CRM в бізнесі.	К. Костерева, О. Попов.	100+ країн світу.
Collar	Тренувальний снаряд для собак PULLER, курточка для собак AiryVest та інші зоотовари.	Ю. Синиця.	США, Іспанія, Польща, Китай.
GST	Найбільший виробник охоронних пломб в Україні й лідер українського ринку (змінити ринок пломб зі свинцевих на пластикові).	Д. Казавчинський.	70+ країн світу.
Live Animations	Виготовлення товарів з доповненою реальністю.	А. Тимошенко, Д. Лапчинський, О. Висоцький.	США, Німеччина.
DelFast	Надає послуги доставки за 1 годину й розвиває ідею електричного транспорту в Україні. Випустили електробайк за найбільшим у світі пробігом на одному заряді.	Д. Тонкопій.	Планує продавати українські електро-велосипеди у країнах Європи та США.
Depositphotos	Міжнародний фотобанк з українським корінням.	Д. Сергєєв.	192 країни світу.
Grammarly	Сервіс редагування англомовних текстів.	О. Шевченко, М. Литвин, Д. Лідер.	США, Канада.
Uklon	Служба виклику авто за вимогою через Інтернет.	В. Дятленко.	
Axdraft	Сервіс автоматизації документів.	Ю. Заремба.	
PatentBot	Сервіс для реєстрації торгової марки.	Н. Владімірова.	США, ЄС.
Ugears	Механічні 3D-пазли з високоякісної фанери.	Д. Охрименко, Г. Шостак.	ЄС.
Кабанчик	Онлайн-сервіс пошуку фахівців для вирішення побутових та бізнес-завдань.	Р. Кірігетов, О. Юр'єв.	
Crafta.ua	Онлайн-платформа для купівлі та продажу авторських виробів і колекційних товарів.	Проект групи компаній "EVO".	

1	2	3	4
Вчасно	Онлайн-сервіс для електронного документообігу. Призначений для обміну, підписання та зберігання будь-яких важливих документів, зокрема угод, актів виконаних робіт, рахунків.	Проект групи компаній "EVO".	
BIOsens	Мобільний пристрій для швидкої діагностики наявності в агропродукції мікотоксинів (речовини, що виробляються пліснявими грибками).	А. Карпюк.	Грант на \$100 000 на міжнародній виставці "Ехро 2020" у Дубаї.
Hushme	Гарнітура, яка робить розмови по телефону нечутними для довколишніх.	О. Нестеренко.	Японія, вихід на азійські ринки.
Lametric	Універсальний годинник, який, окрім часу, демонструє іншу корисну інформацію з Інтернету.	Н. Білоус, Д. Бариський.	США, ЄС.
FORCEemotion	Розумний браслет, що відстежує фізичний стан людини.	Л. Воронкова.	Планується вихід на ринок ЄС.

Джерело: сформовано авторами на основі [2; 8; 9; 12]

Таким чином, наведений перелік далеко не всіх українських стартапів доводить їх успішність як на ринку України, так і за кордоном. Такі компанії, як «Terrasoft», «Monobank», «GST», «Live Animations», «Grammarly», «Uklon», вже стали відомими та впізнаваними брендами, товарами та послугами яких користуються українські та закордонні споживачі.

Позитивною тенденцією є створення Українського фонду стартапів (УФС), що розпочав операційну діяльність 11 липня 2019 року. Бюджет УФС становить 390 млн. грн., розмір гранту для одного проєкту становитиме від 25 до 75 тис. дол. за тривалості його реалізації до 24 місяців [10]. Процес відбору стартапів для надання грантів відбуватиметься на конкурсних засадах, а саме компанії та їхні ідеї оцінюватиме й вибиратиме рада незалежних інвестиційних експертів. Фонд фінансуватиме майже всі галузі, окрім азартних ігор, виробництва й реалізації небезпечних речовин, алкогольних і тютюнових виробів, військових та ядерних технологій. Цільовими (пріоритетними) секторами є штучний інтелект, доповнена реальність, великі дані, блокчейн, кібербезпека, захист, медицина та охорона здоров'я, подорожі, фінансові технології, освітні технології, робототехніка, професійні послуги, програмне забезпечення як послуга, виробництво, електронна комерція, Інтернет речей. На кінець 2019 року 650 людей подали 150 заявок на отримання грантів від «Ukrainian Startup Fund». Наразі вже оцінено 32 стартапи, 4 з яких отримали високі бали та будуть запрошені на «Pitch Day» 25 січня 2020 року. Оцінювати їх будуть за п'ятьма критеріями, такими як команда, ринок, технологія, продукт, стратегія [5].

Висновки з проведеного дослідження. Підбиваючи підсумки, можемо відзначити, що в Україні щороку з'являються нові стартапи, однак все ж таки їх кількість не дотягує навіть до показників країн

Європи, хоча національний інноваційний потенціал дуже потужний. Українські стартапери на шляху реалізації своїх проєктів стикаються з відсутністю фінансування та непрозорістю вітчизняного «інвестиційного поля» загалом і законодавства, що регулює стартап-сферу, зокрема. Іноземні інвестори також не поспішають вкладати в наші стартапи кошти, побоюючись політичної та економічної ситуації в Україні. Позитивним вирішенням цієї проблеми може стати відкриття у 2019 році Українського фонду стартапів, однак поки що оцінити його роботу неможливо у зв'язку з невеликим строком існування та, відповідно, відсутністю результатів діяльності. Його діяльність може стати свідченням довіри національним розробникам та їхнім проєктам, а також готовністю взяти на себе відповідальність за втілення цих проєктів у реальність.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року : Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 року № 526-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80#n12> (дата звернення: 02.12.2019).
2. Бліц: Які стартапи з України стали найзнаковішими станом на 2018 рік. 2018. URL: <https://nachasi.com/2018/12/04/startups-which-inspire-us> (дата звернення: 02.12.2019).
3. Жалдак Г. Проблеми та перспективи розвитку стартапів в Україні. *Інфраструктура ринку*. 2019. № 32. С. 109–113.
4. Ковальова А. Підходи до створення успішного стартапу: світовий досвід. URL: http://confcontact.com/2014_02_meshko/37_Kovalyova.htm (дата звернення: 02.12.2019).
5. На отримання грантів від Ukrainian Startup Fund надійшло 150 заявок. 2019. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2846175-na-otrimanna-grantiv-vid-ukrainian-startup-fund-nadijslo-150-zaavok.html> (дата звернення: 02.12.2019).

6. Обух В. Як ділитимуть 440 мільйонів, призначених для вітчизняних стартапів. 2019. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2831030-ak-dilitimut-440-miljoniv-priznacenih-dla-vitciznanih-startapiv.html> (дата звернення: 02.12.2019).

7. Ситник Н. Концептуальні основи стартапів: їх сутність і класифікація. *Бізнес-Інформ*. 2016. № 8. С. 64–68.

8. Стартапи в Україні: як здолати «долину смерті». 2019. URL: https://dt.ua/macrolevel/startapi-v-ukrayini-yak-zdolati-dolinu-smerti-326705_.html (дата звернення: 02.12.2019).

9. Український стартап BIOsens, який дає змогу виявити мікотоксини у продукції, отримав грант на \$100 000 на міжнародній виставці Expo–2020 у Дубаї. 2019. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-technology/2838504-ukrainskij-startap-vigrav-100-000-na-vistavci-u-dubai.html> (дата звернення: 02.12.2019).

10. Український фонд стартапів. 2019. URL: <https://usf.com.ua/about-team> (дата звернення: 02.12.2019).

11. Хромова Д., Антоненко К. Сучасні світові тенденції розвитку стартапів на світовій арені. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. № 19 (ч. 3). С. 123–127.

12. Яремчук О., Розводовський В. Стартап в Україні: від ідеї до пошуку інвестора. 2018. URL: <https://femida.ua/advices/startap-v-ukrayini-vid-ideyi-doposhuku-investora> (дата звернення: 02.12.2019).

REFERENCES:

1. Stratehiia rozvytku sfery innovatsiinoi diialnosti na period do 2030 roku : Rozporiadzhenniam Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 10 lypnia 2019 roku № 526-p. [Strategy of development of the sphere of innovative activity for the period till 2030] <https://zakon.rada.gov.ua>. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80#n12> (accessed: 02 December 2019).

2. Blitz: Yaki startapy z Ukrainy staly naiznavishymy stanom na 2018 rik [Blitz: Which startups from Ukraine have become the most iconic of 2018]. 2018. <https://nachasi.com>. URL: <https://nachasi.com/2018/12/04/startups-which-inspire-us> (accessed: 02 December 2019).

3. Zhaldak H. (2019). Problemy ta perspektyvy rozvytku startapiv v Ukraini [Problems and prospects for development of startup in Ukraine]. *Infrastruktura rynku*. 2019. № 32. 109–113.

4. Kovalova A. (2014). Pidkhody do stvorennia uspishnoho startapu: svitovyi dosvid [Approaches to Creating a Successful Startup: A Worldwide Experience].

<http://confcontact.com>. URL: http://confcontact.com/2014_02_meshko/37_Kovalyova.htm (accessed: 02 December 2019).

5. Na otrymannia hrantiv vid Ukrainian Startup Fund nadiishlo 150 zaiavok [There have been 150 applications received from Ukrainian Startup Fund grants]. 2019. <https://www.ukrinform.ua>. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2846175-na-otrimanna-grantiv-vid-ukrainian-startup-fund-nadijslo-150-zaavok.html> (accessed: 02 December 2019).

6. Obukh V. Yak dilytymut 440 milioniv, pryznachenikh dlia vitchyznaniykh startapiv [How will 440 million earmarked for domestic startups be shared]. 2019. <https://www.ukrinform.ua>. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2831030-ak-dilitimut-440-miljoniv-priznacenih-dla-vitciznanih-startapiv.html> (accessed: 02 December 2019).

7. Sytnyk N. (2016). Kontseptualni osnovy startapiv: yikh sutnist i klasyfikatsiia [Conceptual foundations of startups: their essence and classification]. *Biznes-Inform*. 2016. № 8. 64–68.

8. Startapy v Ukraini: yak zdolaty “dolynu smerti” [Startups in Ukraine: How to Overcome the Death Valley]. <https://dt.ua>. 2019. URL: https://dt.ua/macrolevel/startapi-v-ukrayini-yak-zdolati-dolinu-smerti-326705_.html (accessed: 02 December 2019).

9. Ukrainskyi startap BIOsens, yakyi daie zmohu vyiavyty mikotoksyny u produktsii, otrymav hrant na \$100 000 na mizhnarodnii vystavtsi Expo 2020 u Dubai [Ukrainian startup BIOsens, which can detect mycotoxins in products, received a grant of \$ 100,000 at the International Expo 2020 in Dubai]. <https://www.ukrinform.ua>. 2019. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-technology/2838504-ukrainskij-startap-vigrav-100-000-na-vistavci-u-dubai.html> (accessed: 02 December 2019). (in Ukrainian)

10. Ukrainskyi fond startapiv. [Ukrainian Startup Fund]. 2019. <https://usf.com.ua>. URL: <https://usf.com.ua/about-team> (accessed: 02 December 2019).

11. Khromova D., Antonenko E. (2018). Suchasni svitovi tendentsii rozvytku startapiv na svitovii areni [Current world trends in the development of startups on the world stage]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnogo universytetu*. 2018. № 19. 123–127.

12. Iaremchuk O., Rozvodovskiy V. Startap v Ukraini: vid idei do poshuku investora [Startup in Ukraine: from idea to search for investor]. 2018. <https://femida.ua>. URL: <https://femida.ua/advices/startap-v-ukrayini-vid-ideyi-doposhuku-investora> (accessed: 02 December 2019).